basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

MOPITLO/PHUPU 2026

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 30.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo tše ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.

2. O se ke wa leka go bala lephephe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tšeo o tlogo di araba.

3. Lephephe le le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Dingwalotšhaba	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama/Tiragatšo	(25)

4. Araba dipotšišo TŠE TLHANO: TŠE THARO KAROLONG YA A, E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C ka tsela ye e latelago:

   - KAROLO YA A: THETO
     DIRETO TŠEO DI BONWEGO: Araba dipotšišo TŠE PEDI.
     SERETO SEO SE SA BONWAGO: Araba potšišo ya KGAPELETŠO.

   - KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA
     Araba potšišo E TEE ya padi goba E TEE ya dingwalotšhaba.

   - KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO
     Araba potšišo E TEE.

5. KGETHO YA DIPOTŠIŠO GO KAROLO YA B (PADI/DINGWALOTŠHABA) LE KAROLONG YA C (PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO)
   - Araba dipotšišo ka dipuku tšeo o di badilego FELA.
   - Araba potšišo E TEE YE TELELE le E TEE YA DITSOPOLWA.
     - Ge o araba potšišo ye telele KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C.
     - Ge o araba potšišo ya ditsopolwa KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ye telele KAROLONG YA C.
     - Šomiša lenanetekolo/lenanetshwayatshwayo go go hlahla.

6. BOTELELE BJA DIKARABO
   - Go potšišo ye telele ya karolo ya Theto, karabo e be mantšu a 250–300.
   - Go potšišo ye telele ya dikarolo tša Padi/Dingwalotšhaba le Papadi/ Terama/Tiragatšo, karabo e be mantšu a 400–450.
   - Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego go dipotšišo tša ditsopolwa.
   - Balekwa ba ikemišetše go fa karabothwi ka mokgwa wa maleba.

7. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.

8. Nomora dikarabo tša gago go swana thwi le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.

9. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.

10. Nako yeo e ukangwago:

    KAROLO YA A: Metsotso ye 40
    KAROLO YA B: Metsotso ye 55
    KAROLO YA C: Metsotso ye 55

11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

DITENG

KAROLO YA A: THETO **Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago.**			
NOMORO YA POTŠIŠO	**POTŠIŠO**	**MEPUTSO**	**NOMORO YA LETLAKALA**
1. 'Le ikgobošetšang?'	Potšišo ye telele	10	6
2. 'O be o adimilwe'	Potšišo ya setsopolwa	10	7
3 'Lešoko la gago le kae?'	Potšišo ya setsopolwa	10	8
4. 'Theka le a thunya'	Potšišo ya setsopolwa	10	9
LE **Sereto seo se sego sa bonwa (Ke kgapeletšo)**			
5. 'Madila'	Potšišo ya setsopolwa	10	10
ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C.			
KAROLO YA B: PADI/DIKANEGELOTŠHABA **PADI: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**			
6. *Badimo ba boletše*	Potšišo ye telele	25	12
7. *Badimo ba boletše*	Potšišo ya ditsopolwa	25	12
8. *Kgalagalo tša setu*	Potšišo ye telele	25	15
9. *Kgalagalo tša setu*	Potšišo ya ditsopolwa	25	15
GOBA **DIKANEGELOTŠHABA: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**			
10. *Todi ya batlogolo*	Potšišo ye telele	25	18
11. *Todi ya batlogolo*	Potšišo ya ditsopolwa	25	20
KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO **Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**			
12. *O iphihletšeng?*	Potšišo ye telele	25	22
13. *O iphihletšeng?*	Potšišo ya ditsopolwa	25	22
14. *Naga ga di etelane*	Potšišo ye telele	25	25
15. *Naga ga di etelane*	Potšišo ya ditsopolwa	25	25
16. *Lehufa*	Potšišo ye telele	25	28
17. *Lehufa*	Potšišo ya ditsopolwa	25	28

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa) **GOBA** **B:** Dikanegelotšhaba (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	6–9 10–11	1	
C: Papadi/Terama/Tiragatšo (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	12–17	1	

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le C, hlokomela gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa.
O ka se arabe dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

KAROLO YA A: THETO

DIRETO TŠEO DI BONWEGO

MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Sekaseka ka fao sereti se atlegilego go tšweletša **kgetho le tirišo ya mantšu** seretong se.

Botelele bja karabo e be mantšu a 250–300.

LE IKGOBOŠETŠANG? – JN Mohlamonyane

1 Le ikgobošetšang kgobošo ya bogoboga makgarebemethepa?
2 Le ipoulelang bapoulegi la fetoga bona nyanyeng?
3 Le ikgobošitše le gobogile bogoboga ka a lena maina methepa,
4 Le thankgeditše kgoro ya bosešane ka nyefolo pepeneneng,
5 Meaparo ke ya sebjalebjale diaparo le ikapere,
6 Dirope kgakala di tamiša mofetikatsela masogana a bogela,
7 Masogana a bogela a loketše diatla potleng.

8 A masogana mahlo a tsepeletše faroborutho go phadima leboelela,
9 Le tsatsanka le mebila mebele le rekiša dikata di iphe,
10 Le hlwe le hidinya llo sa ge ba iphile kganthe le ba gokile.
11 Batswadi malapeng ge ba kgalema makgalemele le itire dimpšhe,
12 Batswadi ka a go bola mae le ba gaše ka mebinikaparo.
13 Le lengwe la matšatši masogana a tla le upa bokaboraga,
14 Ka malapeng le gorošitše tlogolwana di se na borragotšona.

[Matl. 76–77] **[10]**

POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše ka tsenelelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

O BE O ADIMILWE – ME Ngake

O be o adimilwe, o se wa fiwa,
Ke wena o itišitšego motlwae
Wa gore o filwe, ga se wa adingwa.

Phumola phoka' badimo marameng;
O ikhomotše ka la gore: 'Mong'a ka
O be o nkadimile, o se o mphe.'

O ile Pheladi yo mosehla le diatla,
Bone la masogana kgadikgolo;
O ile o latetše kgaetšedi tšagwe.

Ba ile boMalesela' Kgathola;
Ba ile boMadimetša' boTšhaya,
Ba tšwago mpeng e tee le Pheladi.

O tšere ka o tee ka o tee Mong
Go etša maloba le maabane,
Ge a be a ba goroša go la madimabe lefase.

Eja lesego mmawešo o etše maloba
Ge ba be ba goroga go leno lefase!
Pšapšamiša diatla o leboge thato ya Yogodimo!

Buša monwana wa tšhupašupabaloi bathong ba bangwe,
Hlala kgopolo tša go ba naganela bošula
Gobane thato go phethegile ya Yogodimo.

[Matl.69–70]

2.1 Tsopola mehlala YE MEBEDI ya poeletšo temanathetong ya 1. (2)

2.2 Ka dintlha TŠE PEDI akaretša dikgopolo tša sereti temanathetong ya 2. (2)

2.3 Ka dintlha TŠE PEDI efa sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše ditemanatheto. (2)

2.4 Efa o be o hlaloše tirišo ya tshwantšhokgopolo mothalothetong wa 10. (2)

2.5 Ahlaahla moya wo o fokago seretong se. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
[10]

POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

LEŠOKO LA GAGO LE KAE? – MW Morena

... Bana ba batho ba hwa senonyana
Mola re tseba e se dinonyana,
Tša gago dihlogo di tletše lefase,
Ge o gohlola bontši re wela fase
Ka ge sa gago sehuba e le kotokotwane,
O serotswana sa kgogo setshwamollo fela.

Ge e le mobu o o fetošitše sejagobe
Mola re tseba sejagobe e le wena,
Ka wena lefase le tletše bahlolo,
Ka wena re na le bahlologadi,
Ka wena metse e tletše ditšhiwana,
Ka wena lefase le tletše ditšhiololo.

Hee lena bana ba batho difega le ititiago!
Go itira dinkgwete tlogelang,
Tsebang mokgakgati o a ikgela,
La lena le tla hlaba la hlabja sekgomo le lena,
Ba lena ba lla sehlodimare,
Ba itebaditše ge ya bohloko e le ya morago kgati.

[Letl. 82]

3.1 Go tšwa temanathetong ya 1 tsopola mehlala ya ditlabela tše di latelago go gatelela bošoro bja sethunya:

3.1.1 Mothofatšo (YE MERARO) (3)

3.1.2 Tshwantšhanyo (O TEE) (1)

3.2 Efa o be o hlaloše tirišo ya setlabelatheto methalothetong ya 7 le 8. (2)

3.3 Go tšwa mothalothetong wa 15 laetša seema o be o hlaloše tirišo ya sona. (2)

3.4 Ahlaahla ka fao sereti se dirišitšego morumokwano ka gona temanathetong ya 2. (2)
[10]

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

THEKA LE A THUNYA – M Mamabolo

Ke be ke tšerwe ke melodi ya makaba tšobana la ka,
Ke bone a bangwe mafuri pelo ya gana go kotopetša,
Momomono ra monana wa kgatsintsi ya lerato,
Bokoti ra neana bja rato nonnoti ya bophelo,
Nankhono theka le a nkgalakela ke bakwa le badimo,
Sekhukhuni se bonwe ke sebataladi.

Bomphetakapejana ba nkotile ditshwaro, ke nkga sa sebodu lehono,
Therešo ba nkatošeditše sa yona sebatama, ke tshereane,
Tšhoolo ba thabalakile mmele wa ka ka ya go fiša sa leretha,
Lesego re dikile re tamolla ka tlhalalo ke go sema sephantha,
Nankhono ke emaemišwa le botšhuputšadigwere beng ba legola,
Letswele ke tahlane, le ntahletše magalagapeng a dihudušaphelo.

Ditšhidi le ditshemo tša matšhekge mahloko a ka a di pshirile
Gobane motšhaotšhele ke a ripitla,
Lerato le ila motlalo ka ntaka ya leihlo ke fahlogetše,
Ga le na mmala le bjalo ka ba bošego ke bone,
Buša pelo re thomolle bophelo fase hle!
Tlaa re boelantšhwe ke tšhimama mohlomongwe ke tla fola.

[Matl. 98–99]

4.1 Tsopola mehlala YE MEBEDI ya tlogelo ya go laetša kgahlego ya sereti go tšwa temanathetong ya 1. (2)

4.2 Efa dikgopolokgolo TŠE PEDI tša sereti go tšwa temanathetong ya 2. (2)

4.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao sereti se dirišitšego kgetho le tirišo ya mantšu mothalothetong wa 14. (4)

4.4 Ka dintlha TŠE PEDI sekaseka ka moo sereti se atlegilego go tšweletša sešura mothalothetong wa 7. (2)
[10]

LE

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)

LEMEPE LA MAMANEPE – FJR Malebana

POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

MADILA – FJR Malebana

O seno sa mohuta mang sa go fafatliša?
Ka go iphetola segole dinong tše dingwe
Go reng motho ge a go gamotše a hlahlarega?
Mahlaa wa swariša bogatšu wa tsomiša sa letswayana.

Go sepela ke go tiantšha matolo,
Ke go kweretlana bokakgongwana ya moradu,
Go tomatoma bokatswiana ya botongwatongwane,
Mo go tlileng wena meetsana setšitlanyametse.

Dihlong mahlong a setseketseke o a tsekolla,
Mahamahama, matlekere o bee mabone phatleng,
Motho wa ntshe a utolle le tša moseoseo,
A gagame le lerothiana la mare a sa kwidimetše.

O seno sa mohuta mang sa go lokolla malokollo?
Ga o khoriše le ge o fihlišwa ka boripakgogo;
Mpa e re mola e rwaetše ya ba mo o tsomegang -
Motho a re go o golompela a be a itshame ka wena.

La Mošupologo ge le šupologa,
Le wena ka tša gago dintshetsherere o a tsupologa:
Hlogo ka boima Lebopo la boMoraswi dinyane
Mo go tlileng wena makonaditho le malokollo.

[Letl. 50]

5.1 Sereto se ke thetotsholo. Tsopola methalotheto YE MEBEDI go tšwa temanathetong ya 1 go hlatsela se. (2)

5.2 Efa tshwantšhanyo ye e tšwelelago mothalothetong wa 6 o be o hlaloše tirišo ya yona. (2)

5.3 Efa mohuta o be o hlaloše tirišo ya setlabelatheto se se dirišitšwego mothalothetong wa 9. (2)

5.4 Ka dintlha TŠE PEDI laetša sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše methalotheto. (2)

5.5 Ke molaetša ofe wo o tšwelelago seretong se. Fahlela ka ntlha E TEE go tšwa seretong. (2)
[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DIKANEGELOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o kgetha ditsopolwa KAROLONG ye, gona araba ye telele KAROLONG YA C. Ge o kgetha ye telele KAROLONG ye, gona araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE

***BADIMO BA BOLETŠE* – MJ Mpepele**

Sekaseka ka fao mongwadi a tšweleditšego **tshwantšho ya baanegwa** o lebeletše Ditau.

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. **[25]**

POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA

***BADIMO BA BOLETŠE* – MJ Mpepele**

Badišiša setsopolwa sa A le sa B ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA A

'Ditau ngwanaka, yo ke yena mosadi wa gago. Ge o ka se nyale yena yo o tsebe gore o tla di gadika eupša o ka se di tlatše legano. Ke re ruri o ka se di phure. Yo o nago le yena gona bjale ke fela go itshenyetša sebaka.'
Ditau a re o rile a sa le torong yona yeo ya gagwe, a bona Thabišo a eme leribeng la noka gomme a gogelwa ke kwena e kgolo bodibeng bjo botalatala. Thabišo o be a phurulotše letsogo le lengwe la gagwe go laetša Ditau gore o nyaka thušo go tšwa go yena. Moo Ditau a nama a kwa lentšu la mohu tatagwe le re le ge a ka se mo thuše yola Thabišo ga go tshwenye ka gore nnete gona madi a gagwe le Thabišo a kopantšwe ke badimo. Thabišo ge a ka wela ka mola bodibeng le yena Ditau a tsebe gore tša gagwe ka moka di tlo nyelela a dutše a di tomoletše mahlo. Ditau o boletše gore tatagwe Tsweke o be a bile a ratha monwana le go kgatla motswiri ge a realo. Ditau o rile ge a phafoga yona torong yeo ya gagwe a humana a kolobile mmele ka moka e ka o be a tšhelwa ka meetse. O be a roromela a bile a bethantšha le ka meno mo go sa tšeelwego kgang. Ee, Ditau o be a anega ditaba tšona tše mola mahlo a gagwe a tšwile dinameng e ka ruri o bone mmamoriti'a mosegare.

[Matl: 96–97]

7.1 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka fao mongwadi a anegago ditaba ka:

7.1.1 Tirišo ya motho wa pele mothalading wa 2 (1)

7.1.2 Tirišo ya motho wa boraro mothalading wa 4 (1)

7.2 Efa molwantšhwa, molwantšhi le mohlohleletši pading ye. (3)

7.3 Ke ponelopele efe ye o bago le yona mabapi le maitshwaro a Ditau ge a ka se obamele molaetša wo a o hweditšego torong? (1)

7.4 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a rarollotšego bothata pading ye. (2)

7.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla gore morero wa padi ye o amana bjang le tiragalo ya setsopolwa se. (2)

7.6 Maikutlo a gago ke afe mabapi le taba ya mohu Kgoši Tsweke ya go gapeletša Ditau go nyala Thabišo? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

SETSOPOLWA SA B

Senyama o namile a gerula Kgokolo a bile a segasega go laetša gore o bona Kgokolo botlaela. Ee, o be a mo sega bošilo ka nnete ka gore ruri go be go bonagala gabotse gore Kgokolo o be a gana go kwa go thwe Bakone ba na le kopano ka leo le latelago, a name a tsene Bakoneng letšatši le sa ntšha nko kua Bohlabela, nke o tlile go hlola yola kgaetšedi'agwe matsogo. Kgokolo o namile a re:
'Tlhantlhagane ruri nke e tshetshole meetse ka lephego Bakone …!'
'Ga go nnete ye e fetago yeo, kgomo ya lešoka …!'
'Le re a na ruri yo Ditau o tla buša le Nthuše morwedi wa Ramaphuelle?'
'E le ge a tla šitišwa ke eng wena Monareng?'
'A na ga a thonkge tatagwe yo a ithobaletšego ka go dira bjalo?'
'Aowa, rena re bona nke ditlhokwa di letše matšatši a. Nkane ga re sa mo kwa a re o letše a welawela.'
'Aowa, mohlomongwe marekhu a boetše meokeng.'
'Le rena re ka thaba ge e le gore mohu Tsweke o tseba ge mogolo a le pelopedi.'
'Bjale ga le mo tsebiši gore ge kgwedi yeo e latelago e balama, re tla ba re bega Nthuše go badimo ba Bakone?'
Nnete gona Bakone ba be ba tseba gabotse gore mosadi wa Ditau o swanetše go begelwa Bakone gore ba tle ba mo amogele. Bakone ba rile go fetša go di šogašoga, ba nama ba wiša fase phoôko yona ya leledu gore ba tle ba kgone go phatlalatša kgoro ka dimpa tšeo di roketšwego …

[Matl. 132–133]

7.7 Na Ditau o tswalana bjang le:

7.7.1 Kgokolo (1)

7.7.2 Nthuše (1)

7.8 Efa dilo TŠE THARO setsopolweng se tše di hlatselago gore ditiragalo tša padi ye di diragala tikologong ya segologolo. (3)

7.9 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša tema ye e kgathwago ke poledišano setsopolweng se. (3)

7.10 Na moya wo o fokago setsopolweng se ke wa mohuta mang? Fahlela. (2)

7.11 Na mantšu a Senyama ge a boledišana le Makgabo a re: 'Ditau o tla di bona', a tšweletša thekniki ya mohuta mang? Fahlela. (2)
[25]

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE

KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela

Sekaseka ka fao mongwadi a tšweleditšego **tshwantšho ya baanegwa** o lebeletše Molatelo. **[25]**

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA

KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA C

Ge Mojagobedi a swere leeto leo la go leba aretse, ka gare ga hlogo ya gagwe go be go tloromana pula ya segou mmametlhake. Pula yeo ya ditimo le dikgadima e be e le ya dipotšišo ka ga maitshwaro a mogatšagwe. O be a ipotšiša gore ke ka lebaka la eng Molatelo a no kgetha go mo gononela gore o ratana le basadi ba bangwe ka ntle mola taba ye bjalo e sa phele. O be a sa kwešiše gore kgopolo ye bjalo e bjalwa ke eng ka kgopolong ya mogatšagwe; goba tlaa ke no re yola go thwego ke mogatšagwe.

'E se gore mohlomongwe go na le seo ke sa mo kgotsofatšego ka sona?' Ke moisa o a gopola gape, sefatanaga se le gare se roropa se lebile boratwakepelo.

'E ka ba e le sefe sona seo? Tšhelete ya go phetha tša lapa ke mo neela ya go bonagala, ebile ga ke nyake go tseba gore ya gagwe o dira eng ka yona. Digaswa tšeo a mpharago ka tšona ke bona e fo ba sehlare sa ntšhirela. Go na le se sengwe seo se diragalago ka mosadi yola le ge ke sa tsebe gore e ka ba eng.

Etse o ka hwetša a alela mpoi ye nngwe eye! Ga ke kgolwe; ka mokgwa wo mo mabakeng a mantši a se nago kgahlego ya tša ka dikobong ga ke bone a ka alela monna yo mongwe. Goba kgane o no ba a edimodišwa ke nna, gomme ge a hlakane le maisa ka mo ntle o ntša ka ga tšhwene?

Mo a ntshelekago gona ke gore ge a lapišitšwe ke go homola mo ga gagwe, o tla thaba kudukudu moo ebile a tlabatlabišago dibete ...'

[Matl. 50–51]

9.1 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka fao mongwadi a anegago ditaba ka:

9.1.1 Tirišo ya motho wa boraro mothalading wa 3 (1)

9.1.2 Tirišo ya motho wa pele mothalading wa 7 (1)

9.2 Efa molwantšhwa, molwantši le mohlohleletši pading ye. (3)

9.3 Ke ponelopele efe ye o bago le yona mabapi le kgopolo ya Mojagobedi ya go re Molatelo o a ratana? (1)

9.4 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a rarollotšego bothata pading ye. (2)

9.5 Hlaloša gore ditiragalo tša padi ye di amana bjang le morero wa yona. (2)

9.6 Maikutlo a gago ke afe mabapi le Molatelo yo a sa phedišanego gabotse le monna wa gagwe? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

SETSOPOLWA SA D

'O ra gore go ka be go le bjalo?'
'Ga go ka mokgwa wo mongwe. Ga se nna motho wa matšatši a go fetogafetoga.'
'Ke kgwedi tše kae?'
'Ye e felago ke ya bobedi.'
'O reng o sa ye khemiseng wa reka setlabela sela sa go dira diteko?'
'Ke šetše ke etšwa ntshe.'
'Di reng?'
'Go bjalo.'
'Tlaa ke tematemiše matswele a gago le mpa ke kwe gore ...'
'Tšho wena! Ga go seo o ka se kwago, gape e sa le ka pela.'
'Se lebale gore mmele wa gago o tsebja ke nna.'
Ke nnete, Mojagobedi o ile a tsenya letsogo la gagwe ka gare ga sekhipa sa Fiona a thoma go tematemiša mpa le matswele. O tematemišitše a tematemiša, ka morago a ntšha letsogo la gagwe a swara seatla sa Fiona. Go be go se phetogo ye a bego a e kwele eupša ge Fiona a mmotšiša gore o kwele eng a no makala a fetotše ka go re: 'Aowa, o bolela nnete o gabedi.' Ba ile ba gašana ka dintaka gwa se be le yo a bolelago selo. Le ge ba be ba homotše bjalo, ba be ba sa homola ka gore menwana ya bona yona e be e boledišana ka polelo ya yona gomme go le molaleng gore e a kwešišana. A ke re bjale ka ge ba be ba swarane, menwana yeo e be e bapadišana le go kgwathakgwathana le gona go ngwayangwaya ka gare ga diatla. Le bona ba be ba kwešiša poledišano yeo ya menwana ya bona ...

[Letl. 98–99]

9.7 Na Mojagobedi o tswalana bjang le:

9.7.1 Molatelo (1)

9.7.2 Fiona (1)

9.8 Efa dilo TŠE THARO setsopolweng se tše di hlatselago gore ditiragalo tša padi ye di diragala tikologong ya sebjalebjale. (3)

9.9 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša tema ye e kgathwago ke poledišano setsopolweng se. (3)

9.10 Na moya wo o fokago setsopolweng se ke wa mohuta mang? Fahlela. (2)

9.11 Ka dintlha TŠE PEDI ahlaahla ka fao mongwadi a atlegilego goba a paletšwego go tšweletša kgegeophetogi pading ye. (2)
[25]

GOBA

DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE

TODI YA BATLOGOLO – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng

Re alele tshekatsheko ye e kgodišago ya **mohuta le molaetša** wa dingwalotšhaba tša ka tlase.

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

NONWANE

MMAKGWADI LE LEJAPELA – AP Nkadimeng

Nonwane, nonwane!
Keleketla!
Mmakgwadi e be e le mokgekolo yoo a bego a tsebega kudu motseng wa gabo. O be a tsebega ebile a tšhabega ka lebaka la bophelo bjo a bego a bo phela. O be a phela bophelo bja go makatša gomme badudi ba motse wa gabo ba mo tšhaba. Le ge e be e le motho yo mogolo o be a dula a nnoši, eupša a dira mediro yeo e bego e makatša ba bantši. O be a dira mediro ye megolo ka nako e tee, a phala basadi ba kgobokane …
'Mmakgwadi mogatšaka, o a tseba gore nna le wena re kwane ka taba e tee fela yeo e lego bohlokwa bophelong bja ka.'
'Aowi! O ra go reng, mogatšaka?'
Mmakgwadi a botšiša.
'Nama ya diphoofolo e ntapišitše.'
'Bjale ke direng?'
'Ke nyaka nama ya motho.'
'Bjale ka gore masea a ke bego ke go bolaela ona a fedile ke dire bjang?'
'O sa na le bana. Ge o sa rate go mpolaela bona, gona ke ja wena.'
'Ge ke ba feleletša ke tlile go bolokwa ke mang?'

[Matl. 33–34]

SERETO

ROLIHLAHLA MADIBA MANDELA – PT Tjale

1 … Ke ra wena kobo borutho sealelabana khutšo
2 Khoro le khutšo re di tsebile ka wena Madiba
3 Re bomojaalahla lehono
4 Re jela kua le kua
5 Rolihlahla Madiba Mandela
6 Rolihlahla hlahlatha o fihle le kua
7 Bahlalerwa le bona ba tsebe khoro thobela
8 Re golele serobadikala
9 Setšhaba sa Thulare se a go hloka, thobela!

[Letl. 108]

KOŠA

'SEBAKANYANA' – BMT Makobe

1 Mohlabeledi: Modimo o re file!
2 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka … nya … na!
3 Mohlabeledi: Eee …, O re file!
4 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka … nya … na!
5 Mohlabeledi: Eee …, O re file!
6 Bahloboši: Sebakanyana se, sebakanya … na!
7 Mohlabeledi: Modimo o re file!
8 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka … nya … na!
9 Mohlabeledi: Eee …, O re file!
10 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka … nya … na!
11 Mohlabeledi: Eee …, O re file!
12 Bahloboši: Sebakanyana se, sebakanya … na!

[Letl. 156] **[25]**

GOBA

POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

TODI YA BATLOGOLO – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng

Bala ditsopolwa tše ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA E

TŠHWENE KE MOTHO, GA E BOLAWE! – BMT Makobe

Nonwane, Nonwane!
Keleketla!
Kgalekgale go be go na le monna yo mongwe kua nageng ya Mapulaneng. Lapa la gagwe e be e se lapa fela ka ge le be le rareditšwe ka mafata a makoto le mehlare yeo a bego a e bjetše. Go leka go hlodimela ka gare ga legora leo, e be e dio ba go kopana le leswiswi la poo. Yena o be a dula le bana ba bantši bao a bego a ba bitša gore ke ditlogolwana tša gagwe felafela. Mokgekolo wa gagwe o be a se a ka a bonwa ke motho le ka letšatši le tee. Bontši bja baagi ba be ba feditše ka la go re ga a na mokgekolo. Seo se bego se makatša ke go re o be a na le tšhetšherane ye ntšintši ya bana. E be e tloga e le moretha wa mašumane, ba iphelela ka go lelekišana, go namela mehlare le go šiašiana, re sa lebale le go gola ditšie. Mokgalabje yena o be a iphelela ka go tsoma diphoofolo lešokeng. O be a tloga ka masa gomme a boe ka dinako tša go bulela dikgomo gomme a boelele gape ka meriti. Yena ka nama o be a se na dikgomo. Se se lego gona ke go re e be e re ge a boa mantšiboa goba bošego, a boe a robja ke ye nngwe ya diphoofolo tša naga, bontši bo sa phela. Ge e be e se phoofolo, o be a robja ke medu, matlakala, dikotana le digwere tše dingwe.

[Letl. 57]

11.1 Tsopola matseno a nonwane ye. (1)

11.2 Efa ditiragalo TŠE PEDI tše di utollago tikologo ya segologolo setsopolweng se. (2)

11.3 Laetša molwantšhwa wa nonwane ye. Tiiša karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (3)

11.4 Na nonwane ye ke ya mohuta mang? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (3)

11.5 Ka dintlha TŠE THARO efa ponelopele ya gago mabapi le sephetho sa kgoši sa go romela masogana kua ga monna wa Mapulaneng. (3)

11.6 Ahlaahla tema ye e kgathwago ke moanegi nonwaneng ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

SETSOPOLWA SA F

KGOŠI MALEBOHO – BMT Makobe

Ke Mohananwa wa Mmatšhwene a Lebule,
Tšhwene senaiwammele
Mola ka makopong e sa naiwe;
Ke setlogolo sa Batswana,
Basarwa batho ba boKgama le boMmangwato
Ngwato 'a Mphela le Hlabirwa;
Ke tšhwene ya Mašialegare, thaka tša go šia go gobolwa,
Ke motho wa boSeiphi sa boRahlapi a bodiba
Ke Ratšhatša Mashilo morwarre wa Magoboko,
Madireng ke ya ke le noši
Ga ke romeletše masogana.
Bana le bommabo ba ile ba ntshega go bopega,
Nna phoofolo sešikalethaba le mawa,
Ka hwa ka disego
Ka be ka nyaka go fegologa Mohlatsweng,
Ka re ke fetola ka re ga se lekopo ke dikepisi tša masogana tše!
Ba re mosela wa ntšokotšoko šoo o lekeletše,
Ka re ga se moselasela,
Ke dirotwane tša masogana.
Boya bjona ka gana nnang gore ke bjona,
Ka re ga se boya ke dipaki tša masogana!

[Matl. 114–115]

11.7 Efa leina la setlabelatheto se se dirišitšwego mothalothetong wa 2 o be o fe le tirišo ya sona. (2)

11.8 Ke ponagalo efe ya seretotumišo ye e tšweletšwago ke methalotheto ya 1–3 seretong se? (1)

11.9 Akaretša kgopolokgolo ye e rwelwego ke methalotheto ya 9–11. (1)

11.10 Laetša mohuta wa poeletšo ye e dirišitšwego methalothetong ya 14 le 15 o be o fe le tirišo ya yona. (2)

11.11 Hlaloša ka fao sereto se se bopegilego ka gona o lebeletše methalotheto. (2)

11.12 Ahlaahla moya wo o fokago seretong se. (2)
[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o kgethile ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG ye. Ge o kgethile ye telele KAROLONG YA B gona kgetha ya ditsopolwa mo go KAROLO ye. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE

***O IPHIHLETŠENG?* – LT Maphoso**

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše dintlha tše di latelago:

- Kalotaba
- Sehloa
- Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. **[25]**

POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA

***O IPHIHLETŠENG?* – LT Maphoso**

Bala ditsopolwa tše ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA G

(Ka ntle Mosegare Lapeng)

REBONE: *(O nyamile)* Mahlogonolo mogwera, gape o ka re nka tšea thapo ka itekeletša.
HLOGI: *(O a mo kgothatša)* O se bolele bjale, Rebone. Bophelo ga bo felele mo.
REBONE: Ke a go duma ka gore wena ka morago ga mengwaga e se mekae, o tla be o le se o nyakago go ba sona. Ge e le nna ditoro tša ka tša bongaka, di padile.
HLOGI: Etse o re morutišigadi Kgoroši o re pasari e padile?
REBONE: *(O itlhobogile)* Le ge a emaema mosadi wa Modimo, ke bona eka ke go itshenyetša sebaka ka gore tate a ka no gana ke eya le ge nka humana pasari yeo.
HLOGI: Bjale o tla bona o dirileng?
REBONE: Ke tla ba ka ipha banna ba dilori gore ke ikgobokeletše tšhelete.
HLOGI: Aowa, mogwera, moo o tla be o itshenya *(Go lla mogala).* Tšhiwana ye e sa hwego e leta monono.
REBONE: Bjale ke senywe ke tate?
HLOGI: Mogala wa gago ke woo o a lla, Rebone.
REBONE: Hallo.
SARINKI: *(Filthara)* Rebone mogadibo, ke nna Sarinki.
REBONE: *(Ka go tenega)* Ke a go thuša Sarinki?
SARINKI: Ke be ke duma go go bona ka tšhoganetšo, mogadibo.
REBONE: Nna nka se kgone, Sarinki. Ke swaragane le dilo tše dingwe tše bohlokwa kudu.

SARINKI: Ao! Hle, mogadibo.
REBONE: Le gona ga ke kwešiše, Sarinki.
SARINKI: Ga o kwešiše eng?
REBONE: Hleng o mpitša mogadibo mola buti Benjamene a sešo a go nyala?

PULAMADIBOGO

[Matl.28–29]

13.1 Laetša tswalano gare ga:

13.1.1 Rebone le Hlogi (1)

13.1.2 Rebone le Benjamene (1)

13.2 Efa ditiragalo TŠE PEDI tše di laetšago gore setsopolwa se se diragatšwa tikolong ya sebjalebjale. (2)

13.3 Efa molwantšhi papading ye. (1)

13.4 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a dirišitšego medumo bjalo ka setlabela sa papadi ya seyalemoya. (2)

13.5 Ka dintlha TŠE THARO hlatholla ka fao ditšhupasefala tša go tšweletša maikutlo di dirišitšwego ka gona setsopolweng se. (3)

13.6 Na o a dumela gore mongwadi o atlegile go tšweletša pulamadibogo papading ye? Fahlela. (1)

13.7 Ka dintlha TŠE PEDI ahlaahla ka fao leina la papadi ye le amanago le diteng tša yona ka gona. (2)

SETSOPOLWA SA H

(Ka gare mosegare ka ntlong)
(Go lla sellathekeng)

REBONE: *(O bea sellathekeng tsebeng)* Hallo.
HLOGI: *(Filthara)* Rebone mogwera na di sepela bjang moo gae?
REBONE: Ke gare le ditlhahlobo. Eupša ke sa tshwenywa ke tate.
HLOGI: Kganthe tatago o sa ile?
REBONE: Aowa, šo o gona. Bothata ke gore o babja kudu, o a tseba.
HLOGI: O ra gore ga a dirwe ke bogolo?
REBONE: Ke bogolo, fela ga se bjona fela. Tate ditaba tša gagwe ga di sepele gabotse. O a gopola ge re be re re tate o fetša nako ye ntši a le ka botshwelamare?
HLOGI: Ke a gopola mogwera.
REBONE: Anthe botshwelamare bjola e be e le panka ya gagwe.
HLOGI: Na o reng, Rebone?

REBONE:	Bjale botshwelamare bjola bo tšerwe ke ledimo napa tšhelete yela ya gagwe ya re 'o mpeile kae?' Dikgomo tša gagwe le tšona ga di gona. Ka mo o re o gatakilwe ke mpšhe a e tšeela matswiane. Ge ke bolela ke le mo o sepela ka lehlotlo.	15
HLOGI:	Ditaba tša tatago ka nnete ga di fele.	
REBONE:	Gona bjale o re nna ke ye go mo nyakela Benjamene.	20
HLOGI:	Bjale nna ekwa tša ka, mogwera.	
REBONE:	Tša gago di reng?	
HLOGI:	Gape ke imile.	
REBONE:	Ke yona thuto ye o e etšego moo sekolong, na mogwera?	
HLOGI:	Na o reng o sega ka nna, mogwera?	25
REBONE:	Tatago matsenagosegoyekae yoo ke mang?	
HLOGI:	Yena yola Shotole. Gape ga ke tshepe gore o ikemišeditše go kwa gore ke imile.	
REBONE:	Bjale ge e le gore ga se a ikemišetša selo ka yona, o tlo dira bjang?	
HLOGI:	Sephetho ke se tee fela. Ke a e ntšha.	30

Mminoratho

[Matl. 104–105]

13.8 Go tšwa setsopolweng se, laetša ka fao Mahunela a hlokago maikarabelo ka gona. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

13.9 Efa mabaka A MARARO a a ka dirago gore setsopolwa se se bapalege sefaleng. (3)

13.10 Hlaloša bokamorago bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

13.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego Mahunela bjalo ka mmapadihlaedi papading ye. (2)

13.12 Re alele molaetša wa setsopolwa se. (1)

13.13 Akanya maikutlo a Rebone mabapi le polelo ya gagwe ya gore 'Eupša ke sa tshwenywa ke tate.' (2)
[25]

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE

NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše dintlha tše di latelago:

- Kalotaba
- Sehloa
- Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. **[25]**

POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA

NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

Badišiša ditsopolwa tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA I

HUNADI:	O re o tsoma koketšo ya moputso ka ge re na le baeng ba bantši.	
MPHAKA:	O hlakane hlogo. E re ke mo lefe a ntšwele motse. O tla be a ntshenya kgopolo. *(Mphaka o a tšwa o leba go Akitse.)* Ke kwele taba tša gago ka moka. Ga ke sa rata go tshwenyana le wena. Maabane mantšiboa o nnyaditše ka go tšwa ke sa bolela le wena. Ga go poopedi 'šakeng. Tšhelete ya gago še. *(O mo fa yona a bile a e bala.)*	5
AKITSE:	*(Le yena o a e bala ge a e amogela.)* Ga e ka moka, o swanetše go mpha le ya nnothisi.	
MPHAKA:	Ga se nna ke go rakang. O mpoditše gore o a sepela. Seo se go thibetšeng ga ke se tsebe. Ntšwele motse bjalo ka ge o boletše.	10
AKITSE:	*(O kgathotše mahlong a phutha merwalwana ya gagwe.)* Re sa tla kopana. O tla ntseba. Re tla fihlišana kgole nna le wena. O tshediša ditokelo tša badiredi mahlo.	
MPHAKA:	Ke re ntšwele motse monna. Dira seo o se ratang. Ke lapile ka wena.	
AKITSE:	Le tla gomela gabolena le sa laele. Le bona nke le tlo re ja matsogo ge le tlile mo. *(O tšwa a rwele merwalwana ya gagwe.)*	15
HUNADI:	Ra tla ra ikhutša selo ruri!	
MPHAKA:	O re ra ikhutša o mo kwele gore o reng. O re re tla kopana.	
HUNADI:	O tla re dirang?	
MPHAKA:	O a bona mogatšaka, ge motho a tšwele ka difero tša gabo ke mpšane. O swana le nonyana yeo e fofago sebakabakeng e gapša ke sesasedi …	20
	[Matl. 57–58]	

15.1 Laetša tswalano gare ga baanegwa ba ba latelago:

15.1.1 Mphaka le Hunadi (1)

15.1.2 Mphaka le Akitse (1)

15.2 Efa ditaragalo TŠE PEDI tše di laetšago gore ditiragalo tša setsopolwa se se diragatšwa tikologong ya sebjalebjale. (2)

15.3 Efa molwantšhwa papading ye. (1)

15.4 Hlaloša thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. Fahlela. (2)

15.5 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša ka fao ditšhupasefala tša go hlaloša tiragalo di dirišitšwego ka gona setsopolweng se. (3)

15.6 Na o a dumela gore mongwadi o atlegile go tšweletša seširo bjalo ka thekniki ya papadi ya sefala tiragatšong ye? (1)

15.7 Ahlaahla ka fao leina la papadi ye le amanago le diteng tša yona ka gona. (2)

SETSOPOLWA SA J

MPHAKA: Naga e mmeletše meetlwa ya monoko.
HUNADI: *(O tshwenyegile.)* O ra gore ba go lešitše mošomo?
MPHAKA: Ke bothata fela. Re bintšhwa mmantshegele.
HUNADI: O reng o ntheletša pelo ka tsela ye. Phula sekaku boladu bo tšwe. Ke ikanne go go rwadiša maima a, mogatšaka.
MPHAKA: Ke maketše lehono ke tsebišwa gore go tloga išago go tla ba le poso e mpsha lekaleng la rena.
HUNADI: A ke re o tlo le efola mošomo, yo a tlago?
MPHAKA: O reng o nkgaba o sa tsebe le mo taba ye e lebišago?
HUNADI: Kgane ke poso mang yeo o e bolelago?
MPHAKA: E tla ba ka godimo ga ya ka.
HUNADI: *(O maketše.)* O reng?
MPHAKA: Go thwe e tla ba ka godimo ga ya ka.
HUNADI: Ga se gona gore re tšwele motse, tholo?
MPHAKA: Ga go se sengwe. Motho ge a sa hlwe a go rata o go laetša ka ditiro tša gagwe.
HUNADI: Ruri re paletšwe, mogatšaka. Ge re šetše re ekwa tša mo re yago bjale, re tla buša ra dirang?
MPHAKA: Sehlare sa muši ke go o tlogela.
HUNADI: Mphaka! O ra gore re yo fata segola se seswa?
MPHAKA: Ke ge re tla dira bjang?
HUNADI: *(O a homola o nyamile.)*
MPHAKA: O reng o homotše kgane wena o bona bokaone re ka dirang?
HUNADI: O ra Bonwatau bo re bontšhitše digolo ruri! Ra lahlwa bjalo ka Matlakala! Ra swielelwa ntle bjalo ka ditšhila. Nka se tsoge ke ba lebaletše. Mmaantšwetše!
MPHAKA: Wo ke wona mogalakane wa bofaladi! O gama o lebile tsela. Ge mong leruo a re ntšhutelele o swanetše go mo šutelela a ikgamele dikgomo tša gagwe.

[Letl. 94]

15.8 Tsopola dipolelo tša Hunadi tša go laetša semelo sa gore:

15.8.1 Ke motho wa go ineela ka pela. (1)

15.8.2 Ke motho wa go ba le thekgo. (1)

15.9 Efa mabaka A MARARO a a ka dirago gore setsopolwa se se bapalege sefaleng. (3)

15.10 Hlaloša bokamorago bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

15.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego Hunadi bjalo ka mmapadihlaedi papading ye. (2)

15.12 Re alele molaetša wa setsopolwa se. (1)

15.13 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le polelo ya Hunadi ya gore: 'Ruri re paletšwe, mogatšaka'? (2)
[25]

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE

LEHUFA – P Mothupi

Sekaseka **thulaganyo** ya papadi ye o lebeletše dintlha tše di latelago:

- Kalotaba
- Sehloa
- Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. **[25]**

POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA

LEHUFA – P Mothupi

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA K

MADITABA:	*(O a kokota)* Koko!	
RADITHEKISI:	*(O lebelela mojako o bona mmagwe)* Tsena, Mma.	
LERATO:	E tla o nnamolele, Mmatswale.	
MADITABA:	*(O a tsena)* Dumelang, banake.	
BOBEDI:	Agee, Mma.	5
MADITABA:	*(O maketše)* Ao, Lerato, o reng o lla?	
LERATO:	Ke Radithekisi, Mmatswale.	
MADITABA:	*(O lebelela Radithekisi)* Radithekisi, o mo dirileng?	
RADITHEKISI:	*(Ka mereba)* Ga se ka mo dira selo, Mma, o no lla.	
LERATO:	O go botša maaka, Mmatswale, o …	10
MADITABA:	*(O mo tsena ganong)* Ge o se wa mo dira selo o llelang? Gona molamo wo o nyakang mo? A go na le noga ka mo ntlong?	
RADITHEKISI:	*(O a kgamakgametša)* A …a…owa, Mma, mokgwa ke gore yo Lerato o a telela. O dirwa ke dipukwana tše a hlwago a di bala.	
MADITABA:	*(O lebelela Lerato)* Makoti, phumola megokgo, Radithekisi o tlo mpotša gore molato ke eng. *(O sokologela go Radithekisi)* Ke sa emetše phetolo ya gago, Radithekisi.	15
RADITHEKISI:	Aowa, Mma, Lerato o gana ge ke mo kgala.	
MADITABA:	O mo kgala ge a dira eng? *(O retologela go Lerato)* Makoti, motho yo o bolela nnete ge a re o a go kgala?	20
LERATO:	Mmotšiše gore o nkgala ge ke dira eng, Mmatswale. O na le maaka monna yo. Ke mokgwa wa gagwe ge a se a tsoga gabotse.	
MADITABA:	*(O lebelela Radithekisi ka go kgathola)* Radithekisi, o mo kgala ge a dira eng? Gona o ka kgala motho ka molamo?	
RADITHEKISI:	Ke mo kgalela go kitimiša borokgwana mo ga gagwe, Mma.	25
LERATO:	*(O a tširoga)* Ke kitimiša borokgwana ge bo reng? Gona o …	
RADITHEKISI:	Wena tswalela molongwana wo wa gago wa go nkga! Ga ke bolele le wena *mos.*	

[Matl. 17–18]

17.1 Laetša tswalano gare ga baanegwa ba ba latelago:

17.1.1 Radithekisi le Lerato (1)

17.1.2 Radithekisi le Maditaba (1)

17.2 Efa dilo TŠE PEDI tše di laetšago gore ditiragalo tša setsopolwa se di diragala tikolong ya sebjalebjale. (2)

17.3 Efa molwantšhi papading ye. (1)

17.4 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. (2)

17.5 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša ka fao ditšhupasefala tša go tšweletša maikutlo di dirišitšwego ka gona setsopolweng se. (3)

17.6 Na o a dumela gore mongwadi o atlegile go tšweletša seširo bjalo ka thekniki ya papadi ya sefala tiragatšong ye? (1)

17.7 Ahlaahla ka fao leina la papadi ye le amanago le diteng tša yona ka gona. (2)

SETSOPOLWA SA L

LERATO: (*O tsena ka lebenkeleng a myemyela*) Re boile, mogwera.
MONAMUDI: Ke bona ka mokgwa wo o myemyelago ka gona gore o tsebile go sepela, Lerato. A le ikwešitše ka tše bjang lehono?
LERATO: Lehono gona ke lle tše ke sa nkego ke di ja ke a go botša.
MONAMUDI: Kgane o tloga o lle tše bjang mo ebilego o thabile ka tsela ye?
LERATO: Gabotsebotse ga ke thabišwe ke dijo tšeo fela. Ke thabišitšwe le ke gore Ntshepe o feditše a boletše.
MONAMUDI: (*O mo nyaka diganong*) A o reng, mogwera?
LERATO: Ke go botša nnete, Monamudi. Ntshepe o feditše a phutše sekaku.
MONAMUDI: A ke re ke go boditše gore mokgwa o gona eupša wena wa gana?
LERATO: Mokgwa ke gore ke be ke sa kgolwe gore ka nnete Ntshepe o a nkganyoga.
MONAMUDI: Nna ke tloga ke ganne moaparo wola wa gagwe. A bjale ge a goroša taba ya gagwe o filo thoma ka go reng?
LERATO: *(O a sega*) Wena ga o tsebe selo, mogwera. Ntshepe o tšere nako gore a phule khudu ka mpeng. Le ge a be a swara kua le kua, nna ke be ke šetše ke mo topile nta thekeng gore o kgauswi le go ithatharatha mašuana.
MONAMUDI: Kgane o be a dira eng goba a reng?
LERATO: A o re ke go hlakahlakana, mogwera! Gape o be a tloga a tsenwe ke malopo. O be a sa hlwe a le kgole le go ntshepiša legodimo le lefase ke a go botša.
MONAMUDI: Gona le nyakile go thula difatanaga tša batho mo tseleng.

[Letl. 75]

17.8 Tsopola dipolelo tša Monamudi tša go laetša semelo sa go rata ditaba. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

17.9 Efa mabaka A MARARO a a ka dirago gore setsopolwa se se bapalege sefaleng. (3)

17.10 Hlaloša bokamorago bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

17.11 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka fao mongwadi a tšweleditšego Lerato bjalo ka mmapadihlaedi papading ye. (2)

17.12 Re alele molaetša wa setsopolwa se. (1)

17.13 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le polelo ya Lerato ya gore: 'Ntshepe o feditše a phutše sekaku'? (2)
[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80